

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 06

16 февруари 2016

по жалба на Съюза на съдиите в България срещу електронното издание на в. «Труд».

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 16 февруари 2016 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Александър Кашъмов

ЧЛЕНОВЕ: Бисера Занкова

Бойко Василев

Весислава Антонова

Даниела Тренчева

Ивайло Вълков

Илия Вълков

Нели Огнянова

Райна Николова

изслуша доклада на Райна Николова по жалба с вх. № 03-002/22.01.2016 г. на Съюза на съдиите в България срещу електронното издание на в. "Труд", по повод публикувани два материала «С тълкувателно решение на ВКС: Лозан Панов подари амнистия за престъпниците» от 15.01.2016 г. и «Българският съд е похитен от олигархията и започна да й служи» от 17.01.2016 г., които, според жалбоподателя, нарушават разпоредби на Етичния кодекс на българските медии.

I. ПРОЦЕДУРА

Жалбата, заведена с вх. № 03-002/22.01.2016 г., е допустима предвид обстоятелствата, че е подадена в срок, отнася се до нарушение на Етичния кодекс на българските медии и съдържа всички необходими реквизити.

Във връзка с чл. 10, ал. 5 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика, становището на медията е потърсено на 2 февруари 2016 г.

II. ЖАЛБА

Жалбоподателят заявява, че употребата на израза „протестиращите „за реформа“ съдии“ е некоректна и уронва престижа на всички съдии от Общото събрание на наказателната колегия на Върховния касационен съд (ВКС). Съюзът на съдиите в България твърди, че

информацията в материала е невярна, че при изнасянето ѝ не е направено разграничение между нея и коментара. Привеждат се конкретни примери в тази насока. Според съсловната организация не са спазени благоприличието и добрият тон, тъй като е атакувана персонално личността на председателя на ВКС, който даже не е взел участие в постановяването на решението. Жалбоподателят изтъква, че е засегнат авторитетът и на всички съдии от Наказателната колегия на ВКС. Според него с материала се въвеждат в заблуждение читателите и се „демонстрира пренебрежение към общоприетите правозащитни стандарти на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи и практиката на Европейския съд по правата на човека.“

Жалбоподателят заявява още, че в статията се съдържат множество неподкрепени твърдения, представени като факти. Твърди, че е нарушен принципът за разграничение на факти от коментар. Смята, че в публикацията не е спазена презумпцията за невинност. Според Съюза на съдиите в България материалът включва коментари на наказателни производства по нашумели медийно казуси, незавършили с постановяването на окончателен съдебен акт, в които коментари относно заподозрените лица или обвиняеми се използва квалификацията „убийци“ или „хулиганстващ рецидивист“.

В жалбата се твърди, че информацията в двата публикувани материала в електронното издание на в. «Труд» нарушава Етичния кодекс на българските медии: «Журналистическият коментар в тях е изведен чрез внушения, а не чрез анализ, произтича от невярно отразени сведения и превратно представена фактология. Текстовете не съдържат аргументирана авторска позиция, а възпроизвеждат безпочвени и напълно неоправдани от гледна точка на обществения интерес (и по смисъла, вложен в чл. 5 от Етичния кодекс) лични нападки. В резултат – обществото е сериозно заблудено, вместо да бъде предпазено. Това уврежда съдебната система като цяло и авторитета на отделни съдии. С недопустимите средства на агресията и изопачаването в общественото мнение открито се насажда ненавист към правораздавателната дейност. Подобна деятелност може да се окачестви само като уронване на престижа на съдебната власт, но не и като изпълнение на дълга на журналиста да бъде „обществен страж“.

Изключително подробно са посочени аргументи относно това кои конкретно текстове от двете статии – предмет на жалбата противоречат на определени текстове от Етичния кодекс.

В жалбата се правят следните искания към Комисията по журналистическа етика:

Да постанови, че с обсъдените публикации във вестник „Труд“, разпространени на 15.01.2016 г. и 17.01.2016 г., са допуснати нарушения на чл. 1.1.1, чл. 1.1.4, чл. 2.6.1 и чл. 2.7.1 от Етичния кодекс.

III. НОРМИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

1.1. Точност

1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

2.6 Престъпления и жестокост

2.6.1 Спазваме презумпцията за невинност и не квалифицираме никого като "престъпник" преди издадена присъда.

2.7 Благоприличие

2.7.1 Ще се придържаме към добър тон и благоприличие в нашите публикации.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Становище на ответната страна не е постъпило.

V. ФАКТИ

Статията «С тълкувателно решение на ВКС: Лозан Панов подари амнистия за престъпниците» с подзаглавие «Протестиращите „за реформа“ съдии: Грабители, изнасилвачи, хулигани, автоджигити и други престъпници - с административни наказания, вместо да бъдат съдени по Наказателния кодекс. А може би „амнистията“ цели оправдаването на конкретни лица?» е публикувана в електронното издание на вестник «Труд» на 15.01.2016 г. в раздел «Анализи» и за нейн автор е посочен Калоян Стоев*. В края на материала е направено следното уточнение: «*Под името Калоян Стоев "Труд" отпечатва статии на своя екип за системни анализи и политическа семиотика /САПС/. Отговорността за публикациите е на редакцията на вестника».

Коментарът съдържа експлицитно негативно отношение към ръководителя на Върховния касационен съд: «Основната "заслуга" на осигуряващото амнистия за престъпниците тълкувателно решение е лично на председателя на Върховния касационен съд Лозан Панов. През май 2015 г., по-малко от четири месеца след като Висшият съдебен съвет го избира за съдия №1, едно от първите действия на Панов е да отправи искане за тълкувателно решение по повод "противоречива практика на съдилищата по прилагане Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) при конкуренция между наказателна отговорност и административнонаказателна отговорност спрямо едно и също лице за едно и също деяние".

Макар самото разглеждане на питането на Панов да е станало още на 25 юни 2015 г., обявяването на тълкувателното решение става непосредствено преди коледно-новогодишните празници с единствената цел – информацията за скандалния акт да остане незабелязана от медиите и обществото.»

В края на материала се отправят предложения за промени в законодателството, които да ограничат възможността от постановяването на тълкувателни решения от страна на върховните съдилища в България.

Статията «Българският съд е похитен от олигархията и започна да ѝ служи» с подзаглавие «Съдии тръгнаха да превземат прокуратурата и изпълнителната власт» е публикувана в електронното издание на вестник «Труд» на 17.01.2016 г. в раздел «Анализи», като нейн автор не е посочен конкретен журналист, а цялата редакционна колегия на изданието.

VI. МОТИВИ

По чл. 1.1.1 от Етичния кодекс на българските медии

Точността на информацията е от важно значение за обществените комуникации и в частност – относно дейността на журналистите, тъй като е определящо при упражняването на комуникационното право на информация на гражданите и база за формирането на обществено мнение по съществени въпроси от обществения живот. Систематичното място на нормата на чл. 1.1.1 в Етичния кодекс показва, че професионалната общност особено много държи в своята дейност медиите да предоставят на обществото точна и проверена информация и да не скриват или изопачават преднамерено факти.

В двете оспорени публикации се правят тенденциозни внушения чрез подбора и интерпретациите на факти по повод дейността на председателя на ВКС, на Общото събрание на Наказателната колегия на ВКС, на представителите на съдийското съсловие и на отделни съдии. Превратно са представени събития, негативното значение на някои от които е неоправдано преувеличено, а други са обяснени подвеждащо.

Отправянето на искане за тълкуване на противоречива съдебна практика е право, но и задължение на ръководителя на Върховния касационен съд. Неговата роля за подкрепянето на едната или другата конкурираща се при тълкуването теза от Общото събрание на съответната колегия на ВКС е пренебрежимо малка, когато той участва във вземането на решение, и отсъства, когато не участва във вземането на решение, какъвто е последният случай.

Комисията намира, че експлоатирането на информация или мнения за медийни цели в опит да се създава или формира обществено мнение чрез реализирането на журналистически кампании, провеждани на основата на предварително приети позиции и специфични интереси, нарушава професионалния стандарт, недопускащ разпространението на редакционно съдържание, за което на медията или журналиста е известно, че е невярно. В конкретния казус председателят на Върховния касационен съд *не е еднолично действащ държавен орган, не е участвал във вземането на тълкувателното решение и не притежава компетентност да „амнистира“*, което правомощие принадлежи на парламента и се осъществява чрез приемането на закон.

В своята практика Комисията не извършва проверка на истинността на поднасяната информация. В конкретния случай обаче нарушението е очевидно, доколкото засяга съдържанието на нормативни актове – чл. 198 и чл. 152 от Наказателния кодекс (относно престъпленията „грабеж“ и „изнасилване“, които – противно на твърдяното - не са били обект на административнонаказателна отговорност) и чл. 124, ал. 1 от Закона за съдебната

власт (относно правомощието на Общото събрание на ВКС да се произнася с тълкувателни решения).

В публикацията от 15.01.2016 г. Общото събрание на Наказателната колегия на ВКС е квалифицирано като „тайна горна камара на Народното събрание“, като по този начин се правят негативни внушения по повод на установена демократична традиция в дейността на съдебната власт. *Тълкувателната практика на Върховния касационен съд по наказателни и граждански дела съществува повече от 115 години в българската правна система*¹. В съвременните си измерения тя е проявна форма на принципа за разделение на властите, при който всяка власт възпира другите две. В обсъжданата от електронното издание на в. „Труд“ хипотеза съдебната власт контролира изпълнителната власт относно прилагането на правните норми и отстранява допуснати противоречия в рамките на професионалната гилдия. Ето защо, твърдението „необходимо е да се търси начин за ограничаване на опасната практика, с която чрез тълкувателни решения върховните съдии са се превърнали в своеобразна “тайна горна камара” на Народното събрание и задкулисно осигуряват лобистко дописване на законите“ е манипулативно по своята същност.

Нарушение на чл. 1.1.1. Етичния кодекс.

По чл. 1.1.4 от Етичния кодекс на българските медии

В българския език думата «новина»² има следното значение:

1. вест, съобщение, известие, което е разпространено току-що или неотдавна;
2. текущи политически, държавни, международни, културни и подобни вести, съобщения, които се предават, излъчват периодично по радиото или телевизията.

Парламентарната Асамблея на Съвета на Европа в своята Резолюция № 1003 (1993) за журналистическа етика посочва, че *новините са информация за факти и данни* (т. 3, изр. 2).

Под «коментар»³ в българския език се има предвид:

1. текст, който съдържа пояснителни или критични бележки към исторически събития, имена, към пасажии от книга или анализ на съдържанието на литературно произведение;
2. представяне на събития от обществено-политическия и културен живот с елементи на лична преценка, ивтерпретация.

¹ Произнасянето на върховната съдебна инстанция по противоречива практика на съдилищата съществува като правомощие от края на ХХ век и е заложена в конкретни законови разпоредби: в чл. 39 от Закона за устройството на съдилищата от 1898 г. (отм.); в чл. 41 от Наредбата – закон за устройство на съдилищата от 1934 г. (отм.); в чл. 28, ал. 3 и ал. 4 от Закона за устройството на народните съдилища от 1948 г. (отм.); в чл. 18, ал. 3 от Закона за устройство на съдилищата от 1952 г. (отм.); в чл. 58, т. 1 от Закона за устройство на съдилищата от 1976 г. (отм.); в чл. 84, ал. 1, т. 2 от Закона за съдебната власт от 1994 г. (отм.) и в чл. 124 от действащия Закон за съдебната власт.

² Речник на българския език, том 10. Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ и ЕТ „ЕМАС“, София, 2000 г., с. 1178.

³ Речник на българския език, том 7. Издателство на Българската академия на науките, София, 1993 г., с. 662 – 663.

Според цитирания акт на Съвета на Европа *коментарът предава мисли идеи, убеждения или оценки на ценности от страна на медиите или журналистите*. В оспорените две публикации е допуснато нарушение на Етичния кодекс, тъй като не се прави разграничение между изложените факти и коментара за тях. Коментарът е изразяване на субективно отношение към определени факти, лица или събития, но във всички случаи «трябва да е изразен по честен и етичен начин» (т. 5 от Резолюция № 1003 от 1993 г. за журналистическа етика).

Двете публикации, засягащи приетото Тълкувателно решение № 3 от 2015 г. на Общото събрание на Наказателната колегия на ВКС и съдебната практика по други наказателноправни казуси от значим обществен интерес, осъществяват негативно внушение по повод работата на съдийското съсловие в цялост, оспорват легитимността на вземаните от неговите представители решения, злепоставят част от съдийската колегия като обслужваща частни и неморални интереси.

Основен принцип на журналистическата етика е мненията под формата на коментари върху събитията или действията относно лица или институции да не се опитват да отричат или скриват реалността на фактите или данните (т. 6 от Резолюция № 1003 от 1993 г. за журналистическа етика).

Преиначаването на съдържанието на съдебни актове и излагането на коментар, който не почива на експертно мнение, и в двете оспорени публикации водят до смесването на информация от различни журналистически жанрове. Последното има за непосредствена задача да злепостави част от съдийската общност и да вгълпи на читателската аудитория отрицателното обобщение, че съдебната власт и нейните представители са компрометирани и не работят в интерес на гражданите.

Нарушение на чл. 1.1.4. Етичния кодекс.

По т. 2.6.1 от Етичния кодекс на българските медии

В журналистиката информацията и мненията трябва да зачитат презумпцията за невиновност, особено в случаите, които още са в процес на разглеждане, и трябва да се въздържат от даването на окончателни становища, казва т. 22 от Резолюция № 1003 от 1993 г. за журналистическа етика.

В публикацията «Българският съд е похитен от олигархията и започна да ѝ служи» е допуснато нарушение на основен принцип на журналистическата професия да не се дават предварително правни или други еднозначни квалификации на лица, за чиято вина съдът не се е произнесъл окончателно. В този смисъл Комисията за журналистическа етика открива нарушение на Етичния кодекс поради употребата на квалификациите «убийци», «хулиганстващ рецидивист» за лица, за които няма влезли в законна сила присъди: „Убийците на 18-годишния Тодор от Враца получиха заслужените им тежки обвинения, но това не попречи на поредната “реформаторка”-съдийка, безцеремонно да пусне Поничките под “домашен арест”. Напълно идентична се оказа ситуацията и в Бяла Слатина, където държавното обвинение поиска постоянно задържане за сина на скандалния кмет насилник от с. Галиче Ценко Чоков. Вероятно за да го амбицират и

занапред да пребива своите съселани, съдът реши да не задържа "под стража" хулиганстващия рецидивист, макар само и на 18-години, Мартин Чоков."

Нарушение на чл. 2.6.1. Етичния кодекс.

По чл. 2.7.1 от Етичния кодекс на българските медии

Комисията за журналистическа етика не открива нарушение на Етичния кодекс в тази му част, тъй като цитираният етичен стандарт се свързва с добрия вкус и благоприличие, както и с непристойния език, но индикации за подобно съдържание отсъстват в текстовете и на двете публикации.

При анализа на жалбата Комисията за журналистическа етика открива и друго нарушение на Етичния кодекс на българските медии:

По чл. 1.1.5 от Етичния кодекс на българските медии

Чл. 1.1.5 - В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки.

Двете оспорени публикации нямат персонифициран автор. Макар за тази от 15.01.2016 г. да е казано, че е създадена от Калоян Стоев, то в края ѝ има специално указание, че това не е реално съществуващо физическо лице. Доколкото и двата материала са поместени в раздела «Анализи», то е ясно, че независимо от отсъствието на конкретен автор, отговорността за създаването им носи редакционният екип на електронното издание на вестник «Труд».

Публикациите излагат отношението на редакцията на изданието (т. е., на всички журналисти от медията) към дейността на председателя на ВКС, Общото събрание на Наказателната колегия на ВКС, съдии, които участват в обществените дебати за реформа на съдебната система, отделни съдии. В публикациите отсъства позицията на изброените лица. От съдържанието на статиите е видно, че не е направен опит да се потърси становището на въпросните съдии, чиято дейност се коментира.

Нарушение на чл. 1.1.5. Етичния кодекс.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Намира жалбата на Съюза на съдиите в България срещу електронното издание на вестник «Труд» за **основателна** по отношение на следните разпоредби на Етичния кодекс на българските медии:

1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

1.1.5 В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки.

2.6.1 Спазваме презумпцията за невинност и не квалифицираме никого като “престъпник” преди издадена присъда.

Председател на КЖЕ:

Александър Кашъмов

Изпълнителен директор
на Фондация “НСЖЕ”

Мехти Меликов